

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มีการกล่าวไว้ในช่วง พ.ศ. 2490 - 2500 เป็นยุคสมัยที่เป็นแม่แบบของการปฏิวัติรัฐประหารที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมา กล่าวคือในช่วง 10 ปี ที่คณะรัฐประหาร 2490 เข้าทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศได้มีการสืบทอดอำนาจ ในลักษณะที่มีการวางเครือข่ายอำนาจไปยังฐานอำนาจที่สนับสนุนอยู่คือกองทัพบก กองทัพอากาศ และตำรวจ ฐานอำนาจเหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยประคับประคองเสถียรภาพของรัฐบาลฝ่ายคณะรัฐประหาร 2490 โดยการนำของนายกรัฐมนตรียอมพล ป. พิบูลสงคราม อย่างไรก็ตามก็ต่อมากลางความขัดแย้งได้เข้ามาแทนที่สัมพันธภาพของคณะรัฐประหาร 2490 ทั้งนี้เพราะผู้นำไม่สามารถกระจายทรัพยากรทางการเมืองออกไปอย่างเท่าเทียมกัน กลุ่มที่มีความขัดแย้งกันอย่างเห็นได้ชัดในระยะแรก คือกลุ่มของหลวงกาจ กางสงคราม กับกลุ่มของจอมพลผิน ชุณหะวัณ(ทักษ์ เถลิงเศียรหม, 2526: 57) ในระยะต่อมากลางความขัดแย้งของกลุ่มอำนาจใหม่อีกสองกลุ่มได้ปรากฏชัดขึ้น กลุ่มหนึ่งได้พัฒนามาจากกลุ่มอำนาจเก่า โดยผู้นำใหม่คือพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ กับอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ท่ามกลางความขัดแย้งในกลุ่มอำนาจดังกล่าว จอมพล ป. พิบูลสงครามสามารถยืนหยัดอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งนานับประการตลอดระยะเวลา 10 ปี ที่ครองอำนาจอยู่ (2490-2500)(มบุญ มาคะสิระ, 2529: 165-168)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาบทบาทของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ในคณะรัฐประหารที่มีผลต่อเสถียรภาพ และความมั่นคงของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในช่วง พ.ศ. 2490-2500 งานวิจัยที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็น "รัฐประหาร 2490" ของสุจิน ตันติกุล , "การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์" ของทักษ์ เถลิงเศียรหม งานของวรวิภา ตันศิริตน์ไพศาล ในเรื่อง"กระบวนการสร้างเสริมอำนาจทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ " งานของสุธาชัย ยิ้มประเสริฐ ในเรื่อง "การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อต้านรัฐบาลสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม(2491-2500)" รวมทั้งงานวิจัยอีกมากมายที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับช่วงเวลาดังกล่าวมักจะปรากฏบทบาททางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่าร่วมอยู่ด้วย แต่งานวิจัยและการศึกษาเหล่านี้เป็นการศึกษาแต่เพียงผิวเผินไม่ได้เจาะจงเจาะจงในบทบาทของตำรวจเอกเผ่า ให้โดดเด่นเท่าใดนัก ตลอดช่วงเวลา 10 ปี นับตั้งแต่พลตำรวจเอกเผ่า เริ่มเข้ามาบริหารบทบาททางการเมืองในฐานะสมาชิกคณะรัฐประหาร 2490 เป็นต้นมา การ

สร้างสมของอำนาจได้เริ่มเติบโตขึ้นจากอำนาจและตำแหน่งที่ตนเองมีอยู่จึงเป็นเรื่องที่ควรศึกษาถึงกตวิธีในการที่ได้มาซึ่งอำนาจดังกล่าว

ส่วนหนึ่งสืบเนื่องจากบุคลิกและลักษณะส่วนตัวที่เหมาะสมแก่การเป็นผู้นำ ความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติตลอดจนความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในฐานะนายทหารคนสนิท และสถานการณ์ทางการเมืองก็มีส่วนช่วยในการผลักดันให้พลตำรวจเอกเผ่า มีความเข้มแข็งขึ้น ในงานวิจัยนี้ในระยะแรกเป็นการศึกษาถึงภูมิหลังในด้านครอบครัว การศึกษา การรับราชการทหาร สิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลอันจะส่งผลโดยตรงกับการเมืองที่บุคคลนั้นมีบทบาทอยู่ ยิ่งมีบทบาทในทางการเมืองมากเท่าใดจะส่งผลกระทบต่อการเมืองและสังคมมากขึ้นเท่านั้น(กนกวลี ชูชัยยะ, 2528: 3) งานวิจัยในระยะต่อมามุ่งเน้นศึกษาถึงพฤติกรรมทางการเมืองในเรื่องเกี่ยวกับอำนาจ การขึ้นสู่อำนาจทางการเมือง การสร้างและรักษาอำนาจทางการเมือง และท้ายสุดของการศึกษาก็คือการสิ้นสุดของอำนาจของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นบทบาทและอำนาจทางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่าที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อการเมือง การปกครองในช่วงเวลานั้นเป็นอย่างดี

" อำนาจทางการเมือง " ในงานวิจัยนี้กำหนดเริ่มต้นตั้งแต่ภูมิหลังการมีส่วนร่วมในคณะรัฐประหาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมในคณะรัฐบาลที่มีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2491-2500 แม้ว่าในระยะแรกที่ตั้งรัฐบาล พลตำรวจเอกเผ่า ไม่ได้เข้าร่วมในคณะรัฐมนตรีเลยก็ตาม แต่ก็เป็นที่ไว้วางใจของคณะรัฐประหาร 2490 ในฐานะสมาชิกคนสำคัญ และมีบทบาททั้งภายในและภายนอกรัฐบาล ในการช่วยรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลตลอดมา พลตำรวจเอกเผ่า ได้ใช้อำนาจที่เป็นตัวแทนของรัฐบาลอย่างจริงจังเมื่อเข้ามารับราชการตำรวจ อันเป็นกลไกอย่างหนึ่งในการสร้างเสถียรภาพความมั่นคงให้ก่อเกิดแก่รัฐบาล อีกทั้งในระยะต่อมาได้มีโอกาสเข้าร่วมคณะรัฐบาล ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามลำดับ กระทรวงมหาดไทยเป็นกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการปกครองโดยตรง ซึ่งเป็นกลไกที่รัฐบาลจะสามารถใช้อำนาจของรัฐนำไปสู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด จากตำแหน่งหน้าที่การทำงานทั้งสองด้านคือ อธิบดีกรมตำรวจ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีส่วนในการผลักดันอำนาจของพลตำรวจเอกเผ่าให้ดูเด่นชัดขึ้น จนเป็นที่คาดหวังหรือคาดการณ์ของบุคคลทั้งภายในและภายนอกประเทศ ถึงการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งบริหารสูงสุดของการบริหารประเทศ คือ ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ในสถานการณ์ต่างๆในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2490 - 2500)ส่งผลกระทบต่ออำนาจทางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่า ทั้งในด้านบวกและในด้านลบ และในท้ายที่สุดสถานการณ์ไม่สามารถทำ

ให้พลตำรวจเอกเผ่า ไปถึงตำแหน่งสูงสุดทางการเมือง แต่กลับได้รับผลถูกให้ย้ายไปต่างแดนซึ่งถือเป็นอันสิ้นสุดของอำนาจทางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ในที่สุด

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยอันส่งผลต่อการสร้าง และการรักษาอำนาจทางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ระหว่าง พ.ศ. 2490 - 2500
2. ศึกษาถึงบทบาทของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ที่มีต่อการเมืองไทยในช่วงเวลาดังกล่าว

ขอบเขตของกาการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เริ่มศึกษาตั้งแต่การขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ตั้งแต่เริ่มเป็นนายทหารคนสนิทของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม คือพันเอกหลวงพิบูลสงคราม อันเป็นจุดเริ่มต้นที่ร้อยเอกเผ่า ศรียานนท์ ได้เข้ามาสู่วงการทางการเมืองเป็นครั้งแรก การศึกษานี้เน้นศึกษาปัจจัยและกลวิธีในการสร้างและรักษาอำนาจทางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ จนถึงระยะสิ้นสุดอำนาจทางการเมืองในช่วงของการปฏิบัติ ปีพ.ศ.2500

สมมติฐาน

บุคลิกภาพ การเข้าร่วมในคณะรัฐประหาร ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับจอมพล ป.พิบูลสงคราม และสถานการณ์ทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตลอดจนปัจจัยและกลวิธีในการสร้างอำนาจและรักษาอำนาจทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2490 - 2500 ส่งผลให้พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ มีบทบาททางการเมืองในการสร้างอำนาจและความมั่นคงให้แก่กรมตำรวจ ในขณะที่เดียวกันก็มีส่วนสนับสนุนอย่างสำคัญยิ่งต่อระบบการปกครองของ จอมพล ป.พิบูลสงครามในช่วงเวลาดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิจัยจะใช้วิธีการศึกษาวิจัยจากเอกสาร โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ นำเสนอรายงานในแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลเอกสารชั้นต้น และเอกสารชั้นรอง จากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์จุฬาฯ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์จุฬาฯ สถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร ห้องสมุดกรมตำรวจ ห้องสมุดสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบบทบาททางการเมืองของพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ในการเข้ามามีอำนาจ การสร้าง การรักษาอำนาจ การใช้อำนาจ และการสิ้นสุดของอำนาจ ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2490 - 2500
2. ทำให้มีความเข้าใจสภาพเหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองของไทย ในช่วงเวลาดังกล่าวชัดเจนมากขึ้น

การใช้คำหรือข้อความเฉพาะในวิทยานิพนธ์

ยศทางทหารที่เคยใช้คำนำหน้าว่า "นาย" เช่นนายพันเอก นายนาวาอากาศเอก นายพันตำรวจเอก ได้มีการเปลี่ยนแปลงยกเลิกบรรดาศักดิ์ ราชทินนาม และเลิกใช้ "นาย" นำหน้า งานวิจัยนี้จึงใช้ชื่อยศ และราชทินนามตามมติทางประวัติศาสตร์ด้วยการใช้ยศ หรือราชทินนาม นามสกุลตามเหตุการณ์ปีที่เกิด เช่น นายนาวาอากาศเอก หลวงกาจสงคราม (เทียน เก่งระดมยิง) ได้มาใช้ชื่อนายนาวาอากาศเอกเทียน หรือเทียน เก่งระดมยิง เมื่อ พ.ศ. 2484 ต่อมาเป็นนาวาอากาศเอกกาจ เก่งระดมยิง และหลังจากการทำรัฐประหาร 2490 กลายเป็น พลโทกาจ กาจสงคราม

ส่วนอักษรย่อในเชิงอรรถ ได้แก่

กจร. กองจดหมายเหตุแห่งชาติ

รศ. รายงานการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร